

Fysisk planering för friluftsliv

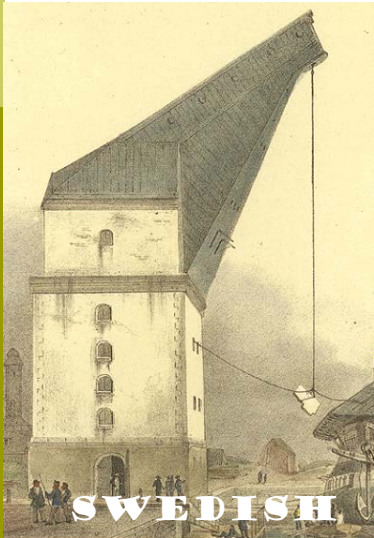
Lena Petersson Forsberg

&

Lars Emmelin

Blekinge Tekniska Högskola

*FiFprojekt D – Kommunal
fysisk planering för friluftsliv*

Om kommunal planering för friluftsliv

- Varför ska kommunen planera för friluftsliv?
- Läget för friluftsliv i dagens planering
- "Vad bör göras?"

Varför ska kommunen planera för friluftsliv?

- Medborgarnas önskemål
 - Viktigt för val av bostadsort/område
 - Konkurrensmedel – "attraktiv kommun"
- Formellt krav
 - "Allmänintresse"
 - Kommunen ska ange hur den hanterar evt. riksintresse
- Hantera motstående intressen
- Folkhälsa?

Många problem för friluftsliv i kommunal planering

- andra prioriterade frågor
 - *”hållbar stad” som hot mot friluftslivet?*
- svag kunskapsbas
- ofta svagt politiskt & organisatoriskt stöd
- brett eller oklart begrepp
- turism eller lokalt friluftsliv
 - friluftsliv mellan välfärds- & näringspolitik
- relation till naturvård
 - statligt eller kommunalt ansvar?
- interkommunal/regional fråga
- översiktlig planering svag i många kommuner
- planeringen i ökande grad exploatörsdriven

Lena: Hur står det egentligen till ?

Läget för planeringen idag?

Allmänheten: Nationell postenkät *Friluftsliv 07* med översampling i *Blekinge skärgård och kustzon*

✓ Friluftslivsmöjligheter påverkat val av bostadsort/bostadsområde: (helt eller delvis eniga)

Nationellt - 40 % Blekinge – 51 %

✓ Upplever viss brist på lämpliga naturområden, vardagar:

Nationellt - 15 % Blekinge - 4 %

✓ Det är kommunens och statens ansvar att skydda friluftslivs- och rekreationsområden:

Nationellt – 62 % Blekinge – drygt 60 %

✓ Deras kommun är bra på att skydda friluftslivsnatur:

Nationellt – 40% Blekinge – 32 % (hög andel vet ej, 25 %)

✓ Allmänheten är delaktig i planeringen av mark- och vatten:

Nationellt – 18 % Blekinge - 16 % (Mycket hög andel vet ej, 40 %)

✓ Det behövs fler områden som är fria från buller:

Nationellt - frågan saknades Blekinge – 55 %

Kommunerna: Webbaserad enkät i samarbete med SKL

- ✓Nämner friluftsliv i sin platsmarknadsföring: 92 %
- ✓Nämner friluftsliv i policydokument: 42 %
- ✓Saknar ansvarig tjänsteman för friluftsliv: 8 %
- ✓Ansvaret delat mellan flera förvaltningar: 7 %
- ✓Har friluftspaner: 6 % (jmf näringslivs-, miljövårds-, naturvårdsplan/grönplan - drygt 30 %)
- ✓Beaktar tysta områden i översiktlig planering: 38 %

Kommunerna: Intervjuer med 10 planeringstjänstemän

- ✓ Beskriver föreställning hos beslutsfattare om att "det finns så mycket grönt" och "natur är exploateringsreserv"
- ✓ Anser att kommunens uppdrag är att planera för det friluftsliv "som många vill göra"
- ✓ Upplever dilemman – närhet mot tystnad/ostördhet och tillgänglighet/tillrättaliggande mot orördhet
- ✓ Efterfrågar argument för friluftsliv (exploatering har starka företrädare)
- ✓ Efterfrågar kunskapsunderlag om friluftsliv – helst lokalt
- ✓ Efterfrågar tillgång till nätverk med kunniga människor (ex forskare)

Kommunerna: Studier av 11 översiktsplaner

- ✓ Uttrycker något i samtliga ÖP:ar för efterföljande planering och lovgivning – *riktlinjer, målsättningar, ståndpunkter* eller *viljeinriktning* – ibland invävt i löptext
- ✓ Behandlar friluftsliv utspritt på olika ställen i dokumentet
- ✓ Friluftsliv "måste" eller "bör" beaktas och skyddas som en generell ambition
- ✓ Visar också utvecklingsområden/exploateringsområden i grönområden
- ✓ Målkonflikter mellan intressen ska avvägas i nästa planeringsskede
- ✓ Beskriver friluftsliv främst för kommunens medborgare (allmänt intresse)

Några reflexioner om friluftsliv i kommunal planering

- Bättre planering
 - Konkretisering & kunskap
 - Bättre bruk av verktyg
- Partnerskap
- Motstående intressen är inte enda problemet
 - "hållbar stad"
 - "allemansrätten som problem?"
- Stärka friluftslivets ställning?
 - Friluftsmål?
 - Årets friluftskomun

”Bättre planering”

Riksintressen

- friluftsliv sämst hanterade riksintresset?
- konflikten expertbedömning – politiskt beslut
 - ofta vagt beskrivet
 - behovet höja kunskapsnivån för att underbygga beslut

MKB/miljöbedömning

- det svenska MKB-systemet är bristfälligt
- liten efterfrågan på utredning om effekter på friluftsliv
- kunskaper om friluftsliv svaga hos planerare & konsulter

tillgänglighet, integration & jämställdhet

”friluftsliv” = aktivitet för svenska välutbildade män?
vem planerar vi för?

Planering för friluftslivskräver ställningstaganden

- vilket friluftsliv
- för vem
- varför

- Vill politikerna – planeringens närmaste uppdragsgivare – ha information om intressekonflikter
 - med andra intressen
 - mellan olika former av friluftsliv
 - mellan icke-kommersiellt friluftsliv & turism

- - eller med vaga begrepp och välmenande mål upprätthålla illusioner om konsensus & "allt kan förenas" & "win-win"

Partnerskap

Organisationer

- legitima fora för påverkan
- kan bidra till att koppla planering – förvaltning
- behov av tillgång till stabila medel
- medborgardeltagande i planeringen

demokratiskt önskvärt att friluftorganisationer är aktiva!

Lokal naturvård; LONA

finansieringsformer som stimulerar ideellt arbete

Regionala utvecklingsmedel

friluftsliv eller turism?

Naturvård & lokal medverkan

nytt paradig för lokal förankring: Kosterhavet & Fulufjäll

”Hållbar stad” som hot mot friluftslivet

Framtiden finns i ytterstaden...Det finns redan idag många planer på förtätning av ytterstaden. Men ofta tvingas man ta till markplättar vid industrier och trafikleder.

Det som på kartorna kallas parkmark är i ytterstadens verklighet ofta tufsiga gräsmattor, snåriga buskar och ogenomtränglig sly.Idag är skogsgläntorna ödsliga och befolkas av förvildade kaniner, glupska rådjur och besynnerliga skalbaggar.

Miljön skulle bli vackrare, tryggare och roligare med bostäder....Ny stad och kultur kan vara vackrare än gammal och ful natur.

John Chrispinsson SvD 2011-03-19

Hur möta ”urbanitetsidealen”?

Avfärda?

– eller möta med saklighet och god planering?

”verklighet”?

faktisk kunskap om friluftsliv – var & när

risker med enkla kvantitativa mått: ”areal parkmark” –
missar att de ofta kan vara så som JC beskriver

uppmärksam på planeringens beroende av modetrender:

”förtätning” som ideologi mer än kunskap

Några hot mot planeringen

tryck på att minska kommunens inflytande

- Strandskyddsdebatten
- Vindkraftprövning

ÖP verkar få ökande roll för att behålla inflytande över mark & miljö

andra aktörer planerar viktiga naturresurser

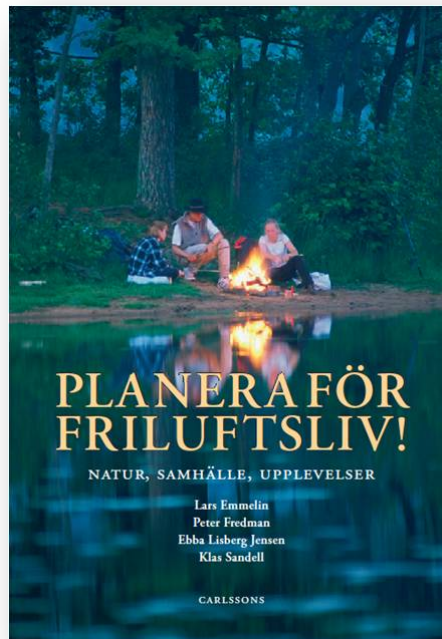
- naturvårdsplanering
- vattenplanering
- kustzoneplanering?

men översiktlig planering står svagt i minst hälften av landets kommuner

Stärka friluftslivets ställning

- Lära av "årets friluftskommun"
 - Partnerskap
 - Koppling planering förvaltning
 - Engagerar politikerna

- Friluftsmålen?
 - Problemet med "målproliferation"

*Tack för
uppmärksamheten!*